

Яцко С.А.,

Національно науковий центр Інститут механізації та електрифікації сільського господарства
Київська обл., Васильківський р-н, смт. Глеваха-1, Україна

МЕТОДИКА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ ПРОЦЕСУ РОБОТИ
ПОДРІБНЮВАЧА СІНА

УДК631.363

В статті запропонована методика експериментальних досліджень подрібнювача сіна та встановлені фактори, які найбільш впливають на умови подрібнення та визначені основні параметри.

Ключові слова: експеримент, корми, критерії, подрібнення.

Проблема. Подрібнення стеблових кормів є необхідною технологічною операцією в переробній промисловості і широко використовується на комбикормових заводах та безпосередньо в сільськогосподарських підприємствах. Існуючі подрібнювачі, серед яких найбільш ефективними є молоткові дробарки, створювались для умов великих виробництв і мають відповідну продуктивність, масу, потужність, що робить економічно недоцільним їх використання на сучасному етапі розвитку кормовиробництва малої продуктивності.

Відомо, що складність процесу подрібнення обумовило відсутність єдиної теорії і потребує подальших досліджень з метою наукового обґрунтування нових технічних рішень.

Аналіз останніх досліджень. Розвитку теорії подрібнення кормів, підвищенню ефективності і якості процесу подрібнення присвячені праці В.П. Горячкіна [1], В.А. Желіговського [2], І.І. Ревенка [3] та інших дослідників.

Ефективність подрібнення стеблових кормів характеризують групами параметрів якості та енергоємності виконання робочого процесу подрібнення. Найбільш поширеними критеріями оцінювання процесу подрібнення кормів [4,5,6] є критерії якості подрібнення корму (кількість часточок необхідного розміру у подрібненому кормі) та питомої енергоємності процесу подрібнення (відношення сумарної потужності, затраченої на подрібнення, до продуктивності машини).

Для оцінки ефективності функціонування процесу подрібнення стеблових кормів і роботи подрібнювача Надежиним А.В. [7] запропоновано узагальнений критерій – показник якості подрібнення:

$$\eta = \frac{N \sigma_p \sum_{l_0}^{l_{\max}} G_i}{QS_D \sum_{l_n}^{l_B} G_i P_i} 100\% , \quad (1)$$

де N – потужність, затрачувана на подрібнення, Вт;

σ_0 – середньоквадратичне відхилення величин заданого розміру, м;

$\sum_{l_0}^{l_{\max}} G_i$ – загальна маса навіски, кг;

$\sum_{l_n}^{l_B} G_i$ – маса фракції, що складається з часточок фізіологічно обґрунтованих

розмірів для конкретного виду тварин, кг;

Q – продуктивність подрібнювача, кг/с;

S_D – припустиме відхилення середньо-заданого розміру часточок, м;

P_i – частка розщеплених часточок у загальній масі, %.

На думку автора цей критерій дозволяє характеризувати процес подрібнення з урахуванням питомих витрат енергії, фракційного складу і ступеня розщеплення часточок. Він може бути використаний як при оптимізації процесу подрібнення грубих і соковитих стеблових кормів, так і при порівняльному аналізі робочих органів різних машин для подрібнення кормів.

Мета роботи. Формування методики експериментальних досліджень процесу та раціональних параметрів подрібнювача, що забезпечує дотримання зоотехнічних вимог до якості подрібненого корму і зменшення собівартості виробництва продукції.

Викладення основного матеріалу. Експериментальні дослідження подрібнювача проводяться на стенді, який складається із експериментального зразка подрібнювача, спеціального устаткування для зміни параметрів робочого процесу подрібнювача (перетворювача частоти електричного струму) та контрольно-вимірювальної апаратури.

Експериментальний зразок подрібнювача (рис. 1) являє собою робочу камеру, змонтовану на зварній рамі. В якості привода виступає електричний двигун потужністю 1,5 кВт. На горизонтальному валу закріплений циліндр з ножами, які взаємодіють із протирізами. Пластини формування потоку розташовані на стінках циліндричної камери. Вивантажувальний пристрій, який взаємодіє з вивантажувальним решетом, розташовано на горизонтальному валу. Горизонтальний вал зв'язано з приводом за допомогою шківів пасової передачі.

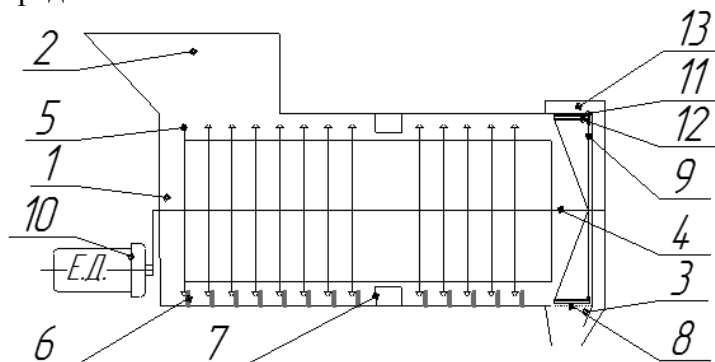
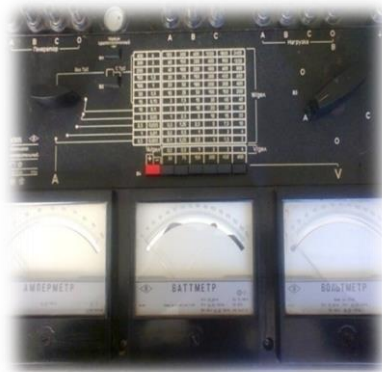

Рис. 1. Конструкційна схема подрібнювача грубих стеблових кормів: 1 – циліндрична камера; 2 – завантажувальна горловина; 3 – вивантажувальний патрубок; 4 – горизонтальний вал; 5 – ножі; 6 – протирізи; 7 – пластили формування потоку; 8 – вивантажувальне решето; 9 – лопати; 10 – електродвигун; 11 – бичі; 12 – подрібнювальні елементи, 13 – захисний кожух.

Для контролю та фіксації показників робочого процесу використовується комплект контрольно-вимірювальної апаратури (рис. 2), до якого входить: переносний вимірювальний комплект К-505 (а) та перетворювач частоти типу VFDO37EL43A (б).

а)

б)

Рисунок 2 – Контрольно-вимірювальна апаратура

Оптимізація конструкційних та режимних параметрів подрібнювача здійснюється з використанням методики планування багатofакторного експерименту [8, 9,10].

Вхідним матеріалом при проведенні експериментальних досліджень подрібнювача виступає сіно люцерни та конюшини. З метою оптимізації конструкційних та режимних параметрів подрібнювача визначаються параметри продуктивності, енергоємності та якості роботи подрібнювача при подрібненні сіна люцерни та конюшини з фіксацією конструкційно-режимних параметрів подрібнювача на оптимальних рівнях.

Відомо [11], що найбільш економічним є варіювання факторів на трьох рівнях з кодуванням факторів за формулою:

$$x_i = (X_i - X_{0i}) / \varepsilon, \quad (2)$$

де x_i – кодоване значення фактора (безрозмірна величина), для верхнього рівня, центру експерименту та нижнього рівня, вони позначені відповідно +1, 0 та – 1;

X_i – натуральне значення фактора;

X_{0i} – натуральне значення фактора на нульовому рівні;

ε – натуральне значення інтервалу варіювання фактора, яке обчислюється за формулою:

$$\varepsilon = \frac{X_i^e - X_i^n}{2}, \quad (3)$$

де X_i^e – значення фактора на верхньому рівні;

X_i^n – значення фактора на нижньому рівні.

На основі проведених теоретичних досліджень та аналізу літературних джерел для проведення експериментальних досліджень подрібнювача відібрано шість факторів, які найбільш значуще впливають на робочий процес (x_1 – швидкість різання, м/с; x_2 – кількість пластин формування потоку, шт.; x_3 – кут розташування пластин формування потоку, град.; x_4 – довжина пластини формування потоку, мм; x_5 – кількість протирізів на кожній окружності робочої камери, шт.; x_6 – величина подачі сировини, кг/с) і обрано їх натуральні значення на нульовому рівні та рівні їх варіювання.

Для з'ясування впливу факторів x_1 (швидкість різання), x_5 (кількість протирізів на кожній окружності робочої камери) та x_6 (величина подачі сировини) на критерії оптимізації провести трифакторний експеримент за планом Бокса (B_3), близьким до D-оптимального, для трьох факторів, матриця якого наведена в таблиці 1.

Таблиця 1

Перелік досліджуваних факторів та рівні їх варіювання

Рівні варіації факторів, матриця досліджу	Фактори		
	X_1	X_5	X_6
Верхній рівень (+)	85	7	0,024
Основний рівень (0)	65	5	0,02
Нижній рівень (-)	45	3	0,016
Інтервал варіювання	20	2	0,04

Для визначення впливу факторів $x_2 - x_4$ на критерії оптимізації проводиться трифакторний експеримент за планом Бокса (B_3), близьким до D - оптимального, матриця якого наведена в таблиці 2.

Таблиця 2

Перелік досліджуваних факторів та рівні їх варіювання

Рівні варіації факторів, матриця досліджу	Фактори		
	X_2	X_3	X_4
Верхній рівень (+)	6	20	120
Основний рівень (0)	4	10	80
Нижній рівень (-)	2	0	40
Інтервал варіювання	2	10	40

При проведенні експериментів приймається трикратна повторність дослідів, що забезпечує з вірогідністю 95% похибку меншу за три стандарти [12,13]. Однорідність дисперсій дослідів перевіряється за критерієм Кохрена для 95% рівня довірчої вірогідності.

Висновок. Запропонована методика експериментальних досліджень процесу та раціональних параметрів подрібнювача грубих кормів.

Література

1. Горячкин В.П. Собрание сочинений: В 3 т. / Под ред. Н.Д. Лучинского. – М.: Колос, 1965. – Т. 3. – 384 с.
2. Желиговский В.А. Экспериментальная теория резания лезвием // Тр. МИ-МЭСХ.– Вып. 9.– М., 1940. – С. 77-82.
3. Ревенко И.И. Повышение эффективности и качества переработки кормов молотковыми измельчителями: Автореф. дис. д-ра техн. наук. – Ереван, 1985. – 33 с.
4. Ялпачик Ф.Е., Ялпачик Г.С., Крыжачковский Н.Л., Кюрчев В.Н. Кормодробилки: конструкция, расчет. – Запорожье: Издательство «Коммунар», 1992. – 292 с.
5. Бобер О.А. Подготовка к скармливанию грубых кормов измельчителем с дисковыми противорезами: Автореф. дисс. канд. техн. наук. – Горки, 1987. – 16 с.
6. Какабаев О. Повышение эффективности работы измельчителя-смесителя кормов: Автореф. дисс. канд. техн. наук. – Саратов, 1992. – 24 с.
7. Надежин А.В. Обоснование параметров технологического процесса измельчения грубых и сочных кормов комбинированным рабочим органом: Автореф. дисс. канд. техн. наук. – зерноград, 1992. –19 с.
8. ДСТУ 46.007-2000 Машини та обладнання для приготування кормів: Методи функціональних випробувань.
9. ВНТП-СгіП-46-8.94 Об'єкти для заготівлі, зберігання і приготування кормів для тваринництва.
10. Горюнов Н.А.Разведение уток. Изд. 5-е, перераб. и доп., М.: Колос, 1971.– 176 с. с илл.
11. Адлер Ю.П., Маркова Е.В., Грановский Ю.В.Планирование эксперимента при поиске оптимальных условий. – М.: Наука, 1976. – 276 с.
12. Кассандрова О.Н., Лебедев В.В.Обработка результатов измерений. – М.: Наука, 1970. – 104 с.
13. Митков А.Я., Кардашевский С.В. Статистические методы в сельхозмашиностроении. – М.: Машиностроение, 1978. – 390 с.

Yatsko C. **Method eksperimental'nykh researches process work grinding down hay**

In the article the technique of experimental studies shredder equipment, and established the factors that most influence the grinding conditions and identifies the key parameters.

Key words: experiment, feed, criteria grinding.

References

1. Goriachkin VP Works: The 3 tons / Ed. ND Luchinskogo. - Moscow: Kolos, 1965. - Т. 3. - 384.
2. Żeligowski VA Experimental theory cutting blade // Proc. MIMESKH. - Vol. 9. - Moscow, 1940. - 77-82.
3. Revenco II Improving the efficiency and quality of feed processing hammer shredders: Author. dis. Dr. tehn. Sciences. - Yerevan, 1985. - 33.
4. Yalpachik FE, Yalpachik GS, Kryzhachkovsky NL, VN Kyurchev Feed mill: design, calculation. - Zaporozhye: Publisher "Kommunar", 1992. - 292 p.
5. Beaver OA Preparing for roughage chopper with counter-rotating disk: Author. diss. Candidate. tehn. Sciences. - Slides, 1987. - 16.
6. Kakabaev O. Improving the efficiency of feed grinder-mixer: Author. diss. Candidate. tehn. Sciences. - Saratov, 1992. - 24 p.
7. Nadezhin AV Justification process parameters grinding coarse and succulent fodder combined body of work: Author. diss. Candidate. tehn. Sciences. - Zernograd, 1992. -19 S.
8. DCTU 46.007-2000 machinery and equipment feeding: Methods of functional testing.
9. VNTP-ShiP-46-8.94 Facilities for harvesting, storing and feeding to livestock.
10. Gorunov N.A.Razvedenie ducks. Ed. 5 reslave. and ext., Moscow: Kolos, 1971. - 176. with illustrations.
11. Adler YP, EV Markov, Granovsky Yu.V.Planirovanie experiment in the search for optimal conditions. - Moscow: Nauka, 1976. - 276.
12. Kassandrova ON Lebedev V.V.Obrabotka results. - Moscow: Nauka, 1970. - 104.
13. Mitkov AY, SV Kardashevsky Statistical methods in agricultural engineering. - M.: Mechanical Engineering, 1978. - 390.